

SZABÓ ÁGNES–KÁTAI-URBÁN LAJOS

VESZÉLYES ÁRU RAKTÁRLOGISZTIKAI SZEKTOR TEVÉKENYSÉGE MAGYARORSZÁGON

WAREHOUSE LOGISTICS ACTIVITIES RELATED TO HAZARDOUS GOODS IN HUNGARY

In case of the operation of the dangerous goods logistics and warehousing activities we have to count with the risk of the occurrence of the major accidents involving dangerous substances. The major industrial accidents pose a significant threat to the human life and health, and the environments. The aim of this article is to introduce the sector dealing with hazardous goods in Hungary. Keywords: hazardous goods, warehouse logistics, major industrial accidents

A veszélyes áru logisztikai és raktározási tevékenység üzemeltetése esetében számolnunk kell a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek bekövetkezésének kockázatával. A súlyos ipari balesetek jelentősen veszélyeztetik az emberi életet és egészséget, valamint a környezeti elemeket. Jelen cikk célja, hogy katasztrófavédelmi szempontból bemutassa és elemezze a magyarországi veszélyes áru logisztikai szektor tevékenységét. Kulcsszavak: veszélyes áru; raktárlogisztika, súlyos ipari baleset

Bevezető

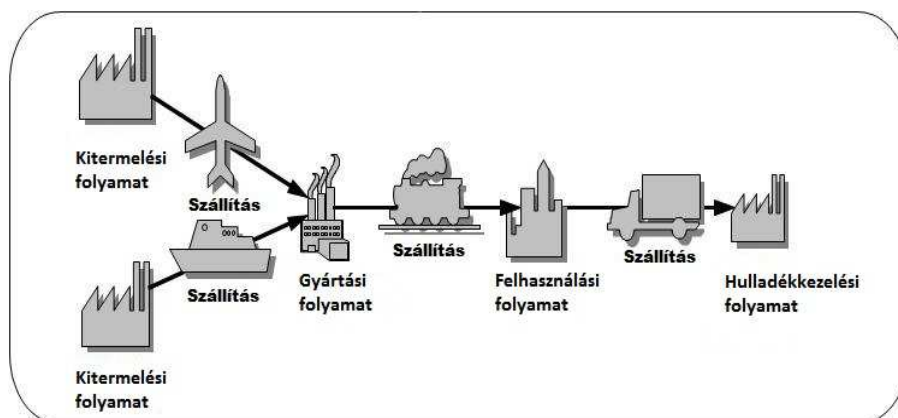
Mióta Európa egyik legdinamikusabban fejlődő iparága a vegyipar, Magyarországon is megfigyelhető az a tendencia, miszerint egyre több üzem foglalkozik veszélyes anyagok gyártásával, feldolgozásával és raktározásával. Ezzel párhuzamosan egyre több logisztikai raktárbázisra van szükség. Ezekben nem csak a hazánkban előállított veszélyes anyagokat tárolják, hanem az import termékek is ide futnak be, melyeket átmeneti vagy ideiglenes jelleggel tárolnak, amíg elosztásra nem kerülnek. Ilyen módon megnövekedett a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos ipari balesetek bekövetkezésének valószínűsége is az anyagmozgatás során.

A veszélyes áru logisztikai és raktározási tevékenység üzemeltetése esetében számolnunk kell a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek bekövetkezésének kockázatával. A súlyos ipari balesetek jelentősen veszélyeztetik az emberi életet és egészséget, valamint a környezeti elemeket. Jelen cikk célja, hogy katasztrófavédelmi szempontból bemutassa és elemezze a magyarországi veszélyes áru logisztikai szektor tevékenységét. A cikkben elsőként a veszélyes anyagok és áru életciklusát, majd pedig a hazai veszélyes áru raktárak logisztikai tevékenységét elemezzük.

1. Vegyi anyagok életciklusa

A vegyi anyagok életciklusa „a vegyi anyag országon belüli előállításától vagy behozatalától az országból való kiviteléig, újrahasznosításának vagy ártalmatlanításának befejezéséig terjedő, a vegyi anyaggal végzett tevékenységek által szakaszolt időszakok összessége” [1].

Az 1. számú ábra segítségével végig tudjuk követni a vegyi anyag terjedésének útvonalát.



1. számú ábra: A vegyi anyagok életciklusa [2]
(Fordította: Szabó Ágnes)

A biztonság érdekében minden egyes állomáson be kell tartani a tevékenységgel kapcsolatos biztonsági előírásokat. A különböző biztonsági

szakterületek nemzetközi és hazai jogszabályai megférnek egymás mellett, folyamatosan harmonizálásra kerülnek. Ezt figyelhetjük meg most is a Seveso III. irányelv [3] megalkotásánál is, amikor a súlyos balesetekkel foglalkozó rendelkezéseket hozzáigazították a veszélyes anyagok új osztályozási rendszeréhez.

A cikkben az életciklus azon állomásával foglalkozunk, amely a veszélyes anyag és veszélyes áru raktározásával foglalkozik.

A raktározással kapcsolatos tevékenységek biztonságát számos jogi norma teljesítése garantálja mind nemzetközi szinten (pl.: Seveso II., [4] CLP [5]), mind a hazai jogszabályi rendszerben (2011. évi CXXVIII. törvény IV. fejezete és végrehajtási rendelete, 2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról) igen magas kritériumoknak, előírásoknak kell elegend tenniük a veszélyes áru logisztikai raktárbázisok üzemeltetőinek. Ha mindezeknek az előírásoknak megfelelnek, megkapják a katasztrófavédelmi hatóságtól a megfelelő minősítést, ami garantálja, hogy a tárolás iparbiztonsági szempontból biztonságos körülmények közt zajlik, s mindent megtettek a balesetek elkerülése, a kockázatok minimálisra csökkentése érdekében.

2. A veszélyes áru logisztikai szektor bemutatása

Ebben a részben a magyarországi logisztikai piacot térképezzük fel. Többek között megvizsgáljuk a piaci helyzetet, hogy mennyire telített a szektor, milyen szolgáltatások iránt van jelenleg kereslet, s hogy a bérleti díjak miként alakulnak.

A válság hatása

Az ipari ingatlanok piacán, 2009-2010-ben a válság ugyancsak éreztette a hatását. A kereslet visszaesett, így a túlkínálat miatt a bérleti díjak jelentősen süllyedni kezdtek. Ez a tendencia a 2011-es évtől stabilizálódni látszik. Napjainkra a kereslet erősödött, egyfajta élénkülés figyelhető meg, mely megmutatkozik a tranzakciók számának növekedésében, s a kivett területek nagyságában, azaz a szektor telítettségében. A bérleti díjakat nem engedték lejjebb csökkenteni, de ennek mértékét több tényező is befolyásolja, melyről a későbbiekben ejtek szót. [6]

Az előző években a kereslet inkább az egybefüggő nagyobb területek (10.000-20.000m²) iránt volt számottevő, most inkább a kisebb tárolási területek (2000-3000m²) a mérvadóak. Valószínűsíthető, hogy ez abból adódik, hogy a fogyasztás beszűkült, a bérlők termékeire is kisebb a kereslet. Ez ugyancsak a válság következményeként tudható be.

Problémát okoz, hogy hazánkban jelenleg igen telítettnak mondható a logisztikai piac. Több éves múlttal rendelkező nemzetközi szereplők mellett kisebb magyar logisztikai vállalkozások is kínálják szolgáltatásaikat. Több kereskedelmi cég úgy döntött, hogy a költségek csökkentése érdekében saját hatáskörébe helyezi a logisztikai tevékenységet. Emellett pontos tervszerű árukészlet mennyiséget gyárt le, nem készletezésre termelnek. Átlagosan 10-20%-kal csökkentették a gyártók készleteiket. [6]

Nemzetközi helyzetünk

Magyarország gazdasága sokat köszönhet jó földrajzi fekvésének, mely igencsak megmutatkozik a logisztikai piacon is. Önmagában azonban ez kevésnek bizonyul, hogy a térségben egyedülálló logisztikai nagyhatalom lehessünk, mivel a szomszédos államok is elmondhatják magukról, hogy hasonlóan jó az elhelyezkedésük a transzport forgalom szempontjából. Köztudott, hogy Magyarországon igen drága az energia, mely jelentősen befolyásolja a költségeket, így a bérleti díjakat is. Sokan, akiknek nem kötődnek konkrét üzleti érdekeik ide, a szomszédos országok logisztikai szolgáltatásait preferálják emiatt. Mindenesetre több szempont figyelembe vételével elmondható, hogy a Közép-Európai térségben kialakult egyfajta verseny.

Főként azok a multinacionális vállalatok keresik fel hazánkban létesült logisztikai szolgáltatókat, akik termékeikkel a Balkán térség felvevőpiacát célozzák meg, ugyanis innen gyorsabban és gazdaságosabban el lehet juttatni az árucikkeket a dél-keleti felvásárlókhoz. [6]

Budapest – vidék

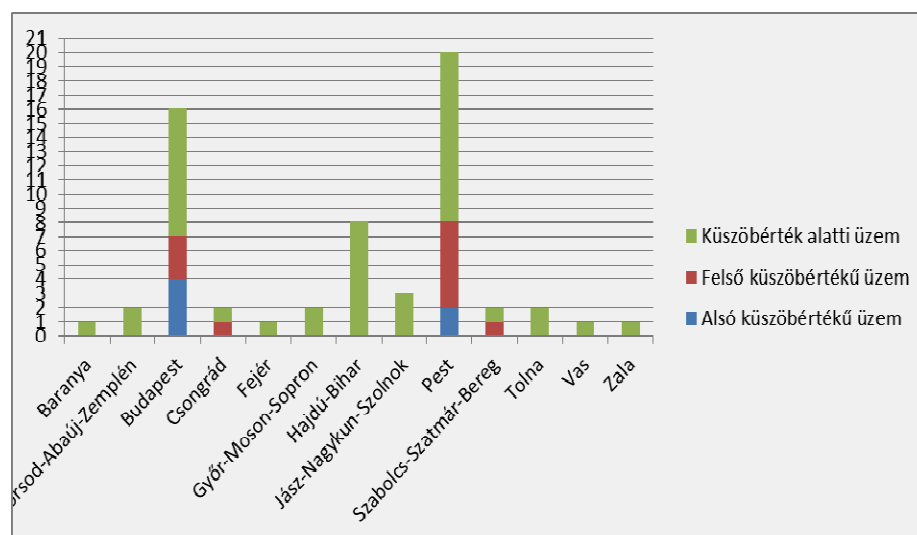
A hazai méretek, távolságok, valamint a fogyasztás nem tette indokolttá, hogy vidéki logisztikai központok létesüljenek. Szinte kivétel nélkül Budapest agglomerációjában található a logisztikai szempontból nagy

jelentőséggel bíró raktáracsarnokokat. Ez egyébként is logikus, mivel a fogyasztás és az üzleti élet nagy része Budapesten és közvetlen környékén bonyolódik le. Erről a térségről az ország bármely pontjára 2-3 óra alatt eljuttathatjuk a kívánt termékeket.

Meg kell említeni, hogy vidéken is található néhány centrumot, ahol komolyabb ipari termelés zajlik, azonban nem alakultak ki mellettük logisztikai központok, mivel nem érné meg anyagilag. Sokkal inkább jellemző, hogy egy-egy konkrét termeléshez kapcsolnak saját raktárbázist.

A következő diagrammal szemléltetjük, hogy jelenleg Magyarországon, miként oszlanak meg megyénként a veszélyes anyagok tárolására alkalmas logisztikai központok. A diagram ezen felül kifejezi, hogy ezek közül mennyi a felső, az alsó küszöbértékű, illetve a küszöbérték alatti üzem. [6]

A diagram elkészítéséhez szükséges információkat a BM OKF adatbázisában szereplő adatok alapján készítettük el.



2. számú. ábra:
Veszélyes áru tárolására alkalmas logisztikai központok
(forrás: BM OKF)
Készítette: Szabó Ágnes (2013.04.03.)

Napjaink helyzete

Napjainkban az újratárgyalások, újrakötések időszakát éljük. Ez alatt értjük azt a jelenséget, amikor is a bérlők nem váltanak szolgáltatót, hanem a meglévónél maradnak, akik ezt úgy érik el, hogy különböző kedvezményeket adnak. Például nagyon csábító ajánlat, ha egy átlagosan három évre szóló bérleti szerződés mellé, három hónapos ingyen tárolást adnak „ajándékba”. Így a szolgáltató is megtartja kuncsaftjait, valamint a bérlőknek sem kell további költségekbe verniük magukat, ami például az anyag szállítása során lepne fel.

Ha egy cégnek még nincs állandó raktára, akkor is olcsóbb, gazdaságosabb, ha egy már meglévő szabad területet vesz ki, mint hogy új raktárbázist építsen.

A komplex logisztikai szolgáltatókat sokan előnyben részesítik, hiszen teljes körű szolgáltatást nyújtanak.

Megvizsgálva a kínálatot, jelenleg Magyarországon nagyon magas az üresedési ráta. 20% feletti az adatok szerint, azonban széttördeelve található földrajzilag és méretét tekintve. Ebből arra lehet következtetni, hogy nagyon széles a paletta azok számára, akik mindössze 2000-3000 m²-t szeretnének bérbe venni, azonban az esély arra, hogy megfizethető áron egybefüggő 10.000-20.000 m²-es területhez jussunk igen csekély.

Ugyancsak eltérő régióként is az üres raktárok száma. Az tapasztalhatjuk, hogy a nyugati agglomerációban a 16-75% közt váltakozik a projektek feltöltöttsége, míg az észak-keleti régióban, ahol csak egy logisztikai park létesült majdnem 100%-os telítettséggel szembesülhetünk.

A logisztikai ingatlanpiac telítettsége nagymértékben befolyásolja a bérleti díjak mértékét is az adott régiókban. A kínálati nyomás alatt lévő régiókban 3Euro/m²/hónap alatti is lehet akár a bérleti díj, míg ahol kisebb az üresedés, a 3,5Euro/m²/hónaptól kezdődnek az ajánlatok. A következő táblázat szemlélteti a bérleti díjak mértékét az adott raktár fekvése és típusa függvényében.

A mért adatok szerint tehát a válság hatása által keltett visszaesés stabilizálódni látszik, sőt egyfajta lassú fejlődés figyelhető meg. Éveken belül elkezdhet csökkenni a ma még igen magas kihasználatlansági ráta.

[8]

Raktár típusa	Bérleti díj (Euro/m ²)
Budapest és agglomerációja	3 Euro
Vidéki raktárak	3,5-4 Euro
BTS projektek	3,6-4 Euro
„city-logisztikai”, városon belüli raktárak	4-4,75 Euro
Speciális kialakítású BTS ¹ ingatlanok	5. Euro felett

1. sz. táblázat: Raktár bérleti díjak
(Készítette: Szabó Ágnes 2013.04.05.) [7]

A 2012-2013-as Raktárévkönyv szerint 21%-os az üresedési ráta a raktárpiacon. Ugyancsak új tendenciaként említik meg, hogy a jól működő kis- és középvállalkozások a bérelt ingatlanokból sajátba költöznek.

A friss adatok szerint olyan mértékű versengés alakult ki a hasonló kategóriájú bérlemények közt, hogy a bérleti díjából származó bevételek alig fedezik az önköltséget is.

A logisztikai raktárbázisok fejlesztése is újabb problémákat vet fel. A kedvezőtlen gazdasági helyzetben, kevesen tehetik meg, hogy ilyen kedvezőtlen hitellehetőségek közt nagy anyagi beruházásba kezdjenek, ugyanis az ilyen befektetések köztudottan hosszú távon térülnek meg. Másrészt a fejlesztések, gépesítés által kevesebb emberi erőforrásra lenne szükség, ami leépítésekhez vezet, ami pedig a gazdaságra negatív hatással van. [9]

Befejezés és következtetések

A logisztikai piacon tehát több problémával szembesülhetünk, melyre hosszú távú stratégiákat dolgoznak ki. Az a tény viszont, hogy a válság okozta visszaesés ennyi idő után stabilizálódni látszódik, már önmagában nagy eredményként könyvelhető el.

Megállapítható, hogy a magyarországi logisztika raktárbázisok törekednek a felzárkózásra az európai színvonalhoz, hiszen világossá vált,

¹ build-to-suit, azaz személyre szabott projekt

hogy így tudnak versenyképessé válni nemzetközi szinten, azonban még meghatározó az olyan raktárak száma, melyek nem rendelkeznek megfelelő biztonsági berendezésekkel, és a védelmi intézkedések sem érik el a kívánt szintet.

Az, hogy a raktárbázis rendelkezzen ezekkel a képességekkel, alkalmas legyen speciális kezelést igénylő termékek fogadására, rendkívül nagy anyagi ráfordítást igényelt. Az ilyen beruházások csak hosszú távon térülnek meg, ezért a bérleti díjak is jelentősen magasabbak, mint egy átlagos, nem túl korszerű raktár esetében. Ezért cserében a szolgáltatás minősége kifogástalan.

Azt a következtetést is le lehet vonni, hogy napjainkban egyre inkább részesítik előnyben korszerű, high tech csarnokokat, azonban a raktárak nagy része nem rendelkezik ezeknek a képességeknek a töredékével sem. Utólagosan próbálják korszerűsíteni azokat, hogy megfeleljenek a Sevesos előírásoknak, de sok esetben, nem a kellő módon és műszaki tartalommal valósítják azt meg. Sokkal nagyobb a balesetek bekövetkezésének a kockázata, azonban mégis versenyképesek tudnak maradni a piacon, mivel a bérleti díjakat alacsonyan tudják tartani. Köztudott, hogy még mindig sok ilyen raktár működik az országban, s ezek szoros versengést folytatnak egymással a bérlőkért.

A vállalkozók viszont kötelesek betartani az egységes Európai Unió szabályzókat és a magyar jogszabályok által megfogalmazott szigorú raktárelőírásokat, mivel csak azok a raktárbázisok kapnak működési engedélyt a hatóságoktól, melyek eszerint folytatják tevékenységüket. Ezzel bizonyítják, hogy mindent megtettek a súlyos ipari baleseti kockázatok minimálisra csökkentése és a balesetek megelőzése érdekében.

Felhasznált irodalom

- [1] 2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról
- [2] http://enfo.agt.bme.hu/drupal/sites/default/files/Life%20cycle%20chemicals%204_0.jpg (letöltés ideje: 2013.03.04.)
- [3] Az Európai Parlament és a Tanács 2012/18/EU irányelve a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről, valamint a 96/82/EK tanácsi irányelv módosításáról és későbbi hatályon kívül helyezéséről (2012. július 4.)
- [4] A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleseti veszélyek ellenőrzéséről szóló 96/82/EK Tanácsi Irányelv
- [5] Az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló Európai Parlament és a Tanács 1272/2008/EK Rendelete
- [6] http://enfo.agt.bme.hu/drupal/sites/default/files/Life%20cycle%20chemicals%204_0.jpg (letöltés ideje: 2013.03.04.)
- [7] <http://www.raktarevkonyv.hu/> (2013.04.12.) Raktárvékönyv 2012-2013
- [8] <http://www.raktarevkonyv.hu/> (2013.01.26.) Raktárvékönyv 2011-2012
- [9] <http://www.raktarevkonyv.hu/> (2013.01.26.) Raktárvékönyv 2012-2013

